

Tribuna

Luis Díez-Coronel, un record personal

El passat 4 de gener, a l'edat de 96 anys, moria a Lleida l'historiador i arqueòleg Luis Díez-Coronel i Montull. Nascut a Montsó, i per tant fill de la Franja, quan era petit amb la seva família es traslladà a la ciutat de Lleida, d'on, pràcticament, ja no es mouria. Nogensmenys, la seva bonhomia i la important tasca que desenvolupà en el camp de la història i l'arqueologia a les comarques de Ponent, va fer que tots el veiéssim com un lleidatà de soca arrel.

La seva desaparició contribueix a cloure una de les etapes més importants de la investigació arqueològica a les Terres de Ponent. Quants dels molts jaciments considerats com cabdals per a l'arqueologia lleidatana, serien coneguts, investigats i molts d'aquest conservats fins avui sense la ingent tasca del tàndem format per Luis Díez-Coronel i Rodrigo Pita? Gràcies a ells dos, jaciments tan coneguts com la necròpolis de Roques de Sant Formatge i el poblat de Boverar, ambdós a Serós, la necròpolis de la Pedrera, a Tèrmens, o la vil·la romana del Romeral, a Albesa, d'on procedeixen els mosaics exposats en el nou Museu de Lleida, han pogut ser estudiats, i molt sovint preservats de la seva gairebé segura destrucció; sense oblidar tampoc el nombre d'abrics amb art rupestre llevatí o esquemàtic reconeguts i posats en valor per Díez-Coronel. No endebades que l'any 1992 li fou dedicat el Congrés Internacional de Gravats Rupestres i Murals.

S'ha dit que Luis Díez-Coronel, ha de ser considerat com el veritable pal de paller de l'arqueologia lleidatana, que durant dècades va mantenir el penó de l'arqueologia lleidatana fins arribar a ser el vincle que uní els aficionats a l'arqueologia amb els arqueòlegs professionals. Bé, jo diria que era quelcom més: Díez-Coronel

Activitats

PUNT D'INFORMACIÓ. Enguany s'ha reprès el tradicional **Punt d'Informació** de la Societat Catalana d'Arqueologia a la **Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona**. Va tenir lloc el dia 24 de febrer.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE. El dia 10 de març a les 19 h. tindrà lloc al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona la presentació de les actes de les Jornades sobre la producció i el comerç de les àmfores de la Província Hispania Tarraconense. Aquestes s'organitzaren en homenatge al soci d'honor de la Societat Catalana d'Arqueologia **Ricard Pascual i Guasch**, traspasat fa 5 anys.

PRESENTACIÓ DEL PREMI MEMORIAL JOSEP BARBERÀ-CINQUENA EDICIÓ. El dia 3 d'abril l'Institut d'Estudis Penedesencs presenta al Vendrell el premi Memorial Barberà d'enguany, de temàtica penedesenca.

20 MUSEUS I JACIMENTS GRATUÏTS TOT L'ANY. Aquest any continuem amb la possibilitat que els nostres socis i sòcies gaudeixin de **visites gratuïtes als museus de Catalunya**. Al llarg de l'any anirem anunciant quins són els museus i quan hi podrem anar gratuïtament, prèvia presentació del carnet de soci de la SCA.

era una persona que s'estimava l'arqueologia i que endemés, des d'un concepte estrictament professional –malgrat que ell no era arqueòleg de formació–, va menar l'arqueologia lleidatana a l'espai que ocupa en l'actualitat. No cal oblidar la seva enorme tasca en el sí de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

Personalment, vaig conèixer a Luis Díez-Coronel la Setmana Santa del 1981 quan va visitar l'excavació del poblat protohistòric del Tossal de Solibernat, a Torres de Segre. Poc podia suposar que, anys més tard, jo tindria la oportunitat de continuar l'excavació d'un dels jaciments més emblemàtic de la seva trajectòria: la vil·la romana del Romeral, a Albesa.

En els darrers anys, el seu delicat estat de salut l'havia portat a mantenir una estricta reclusió voluntària en el seu domicili. Aquest fet, però, no va ser obstacle per seguir mantenint-se al corrent de les novetats que s'anaven succeint en el món de l'arqueologia a les terres de Lleida.

Ara fa poc més d'un any vaig parlar amb ell per darrera vegada. Va ser a casa seva, quan li portarem un exemplar del llibre sobre la Vil·la del Romeral, que tot just acabava de veure la llum. Malgrat la seva avançada edat conservava una ment extraordinàriament lúcida al costat d'una gran curiositat i afany per aprendre. Per això no ens va estranyar gens quan va dir que aquella nit no podria fer-ho, donat que ja era massa tard, però que l'endemà, se'ns falta, llegiria el llibre. Estic segur que ho va fer.

Lluís Marí i Sala

SOCIETAT CATALANA D'ARQUEOLOGIA

València, 225, àtic 3a.

08007 BARCELONA

Tel. 934 673 004

A/e: sca@scarqueologia.com

http://www.scarqueologia.com

Conferències

- Dins el cicle de conferències de la Tribuna d'Arqueologia, el dia 25 de març a les 19h, al palau Marc, rambla Santa Mònica 8 de Barcelona, es parlarà sobre **Excavacions al solar de la biblioteca municipal de Sant Vicenç dels Horts (Sant Vicenç dels Horts, Baix Llobregat)**. La xerrada anirà a càrrec de Jordi Morera, i el moderador F. Xavier Menéndez. El dia 8 d'abril parlaran, Raül Balsera, Oscar Matas i Jordi Roig, sobre **Els Pinetons, un assentament prehistòric i medieval de la plana del Vallès (Ripollet, Vallès Occidental)**, serà moderadora Araceli Martín.

Congressos

- Del 26 al 28 de març del 2009 tindrà lloc el **VII Seminari Arqueologia i Ensenyament: Patrimoni, Identitat i Ciutadania: un nou paper per a l'arqueologia i la història**, al Museu d'Història de Catalunya- Barcelona. Està organitzat pel Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic de la Prehistòria (CEPAP), Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), i el Museu d'Història de Catalunya. Per a més informació <http://seneca.uab.es/arqueologia/>

- Els dies 27 i 28 de març, la UNED celebrarà la V Reunió de Tudela sobre Història Antiga: **optimi viri romani -Política, ideologia y liderazgo en Roma: una aproximación a partir de sus grandes figuras**. Tindrà lloc al saló d'actes de la UNED de Tudela. El preu ordinari és de 45€ i 35€ per als alumnes. Per a més informació 948 821 535 i actividades@tudela.uned.es

- Del 16 al 18 d'abril es celebrarà la V Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell sobre: **Economia agro-pecuària i canvi social a partir de les restes bioarqueològiques. El primer mil·lenni aC a la Mediterrània occidental**. Està organitzada per la UB, l'ICAC i

l'Ajuntament de Calafell. Per a més informació: jpou@calafell.org; svalenzuela@ub.edu i http://www.ub.edu/prehist/noticias/frame_reunio-calafell.html

- Dins els Seminaris Internacionals d'Arqueologia Clàssica, els dies 27, 28 i 29 d'abril tindrà lloc a la sala d'actes de l'ICAC el seminari: **Arquitectura hel·lenística: de Rodes a Empúries**. Per a més informació i matrícula: tel. 977 249 133 o a/e info@icac.net

- Entre els dies 6 i 8 de maig es celebrarà a la Facultat de Geografia e Historia de la Universidad Complutense de Madrid les II Jornadas de Jóvenes en Investigación Arqueológica. Les sessions es dedicaran a **Arqueologías de la Identidad i Sociedades jerárquicas, espacios y territorios: Nuevas perspectivas de la Prehistoria Reciente en el centro de la Península Ibérica**. Per a més informació: <http://jia2009.blogspot.com>

- Entre els dies 8 i 13 de juny de 2009 es celebrarà a Tarragona el IX Congrès Internacional ASMOSIA (Association for the Study of Marbles and Other Stones in Antiquity): **Interdisciplinary Studies on Ancient Stones** amb l'objectiu de posar en comú els últims avenços i estudis sobre marbres i altres roques en època antiga. A més a més dels temes habituals de les conferències internacionals d'ASMOSIA, es posarà un èmfasi especial en la simbologia implícita en l'ús de determinats marbres i el paper dels materials locals. Per a més informació, vegeu la web següent: <http://www.icac.net/asmosia9/>

- Del 25 al 27 de novembre tindrà lloc a Madrid. La reunió **Arqueometalurgia: aspectos tecnológicos, económicos y sociales en la Prehistoria Reciente europea. Homenaje a Salvador Rovira**. Organitzada pel Centro de Ciencias Humanas y Sociales del CSIC, en col·laboració amb el Instituto Arqueológico Alemán i el Museo Arqueológico Nacional. Per a més informació dirigir-se a tesme.cchs@cchs.csic.es i <http://www.ih.csic.es/>

Cursos

- Del 20 al 24 d'abril tindrà lloc al CosmoCaixa de Barcelona el curs **Cap a una museologia total** sota la direcció de Jorge Wagensberg. Oberta la inscripció. Per a més informació: www.laCaixa.es/ObraSocial

- Entre els mesos d'abril a juliol tindrà lloc el **13è Curs Pràctic d'Arqueologia Subaquàtica** que realitza el Centre d'Arqueologia Subaquàtica de Catalunya- Museu d'Arqueologia de Catalunya. Per a més informació tel. 972 20 66 31 o a/e xnieto@gencat.cat o gvivar@gencat.cat

Exposicions

- Al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona, passeig de Santa Madrona 39-41, es podrà visitar des del 12 de març fins al 14 de juny l'exposició temporal **Europa fa un milió d'anys**. Per a més informació: tel. 934 232 149, o www.mac.cat

- Fins a finals d'octubre es pot visitar al CosmoCaixa de Barcelona l'exposició temporal **Tecnologia comparada. Tresors inèdits de la ciència precolombina**. Per a més informació: www.laCaixa.es/ObraSocial

- Des del 12 de gener es pot visitar al vestíbul de la Biblioteca Central de la UNED, paseo Senda del Rey, 5 a Madrid, la mostra **"La Diosa y su isla. La Diosa chipriota en el Mediterráneo"**. Ha estat realitzada i organitzada pel Centro de Estudios Fenicios y Púnicos (CEFyP), el Departamento de Historia Antigua de la Universidad Complutense i l'Ambaixada de la República de Xipre.

Museus

- El Museu d'Història de l'Hospitalet realitzarà pel dia 22 de març a les 11h, dins les **Rutes urbanes a l'Hospitalet: L'Hospitalet**

Industrial, un itinerari per a descobrir el patrimoni industrial de la ciutat. L'activitat que està organitzada per l'Àrea d'Educació i Cultura és gratuïta i cal reserva prèvia. Per a més informació i inscripcions tel. 932 600 466, o a/e cultura.museu@l-h.cat

• El Museu d'Història de Barcelona, dins el programa de col·loquis- itineraris **Les matinals del Call**, on es presenten col·loquis sobre història i patrimoni de Barcelona, realitzarà pel diumenge 8 de març a les 11h, la xerrada **El Call Menor** a càrrec de Mònica MasPOCH de Veclus. El lloc de reunió és el centre d'interpretació del Call, a la placeta de Manuel Ribé s/n. El preu és de 7,5€ Les places són limitades i cal reserva prèvia. Per a més informació, tel 932 562 122, o a/e reserves-mhcb@bcn.cat

• El divendres, 27 de març, a les 19'30 h. tindrà lloc la presentació de la web didàctica: **Cabrera de Mar, Arqueologia i patrimoni**, a càrrec de Joan Santacana, Josep Maria Rovira i Ferran Bayés, autors del Projecte. L'acte es celebrarà a la Sala d'actes de Can Palauet, al carrer Palau, 32-34 de Mataró. Està organitzat pel Grup d'Història del Casal, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Cabrera de Mar, l'Ajuntament de Mataró i Caixa Catalunya.

Excavacions

• Del 4 al 12 d'abril es realitzarà una campanya d'excavacions per Setmana Santa als **jaciments paleolítics del massís del Garraf**. Està organitzada pel Grup Recerca Quaternari-SERP de la Universitat Barcelona. Per a més informació grupquaternari@hotmail.com i a/e arzjd@bristol.ac.uk

• Des del 4 d'abril s'obre el període de inscripció per a participar a la campanya d'excavació del jaciment de **l'Abric d'en Vidal**. També s'obrirà el període d'inscripció pels jaciments paleolítics de: **Cova Gran de Santa Linya (Les Avellanes, La Noguera)** de l'1 al 31 de juliol, i **Roca dels Bous (Sant Llorenç de Montgai, La Noguera)** del 3 al 31 d'agost. Per a

més informació: www.uab.es/cepap i a/e cepap@uab.cat

Biblioteca

• Volem donar les gràcies al soci Josep M^o Fullola i al Museu Municipal de Montmeló, per l'aportació de diverses publicacions a la **Biblioteca** de la Societat Catalana d'Arqueologia.

Noticiari

• Al DOGC núm. 5309 - 02/02/2009 RESOLUCIÓ CMC/111/2009, de 26 de gener, per la qual s'incoa expedient de delimitació d'un entorn de protecció del conjunt històric de **Vulpellac**, a Forallac, i s'obre un període d'informació pública.

• El Museu d'Arqueologia de Catalunya ofereix en format digital els primers **30 volums de la revista Ampurias/Empúries**. L'adreça és <http://www.mac.cat/cat/El-MAC/Publicacions/Revistes/Empuries>

• El dimecres 11 de febrer, a la Sala de Graus del Campus Catalunya de la Universitat Rovira i Virgili va tenir lloc la presentació per part del Prof. Tilo Ulbert, antic director del Instituto Arqueológico Alemán de Madrid, del llibre: **La maison funéraire de la nécropole haute à Oxyrhynchos (el Minyâ, Égypte): du tombeau à la diaconie** d'Eva Subías Pascual, amb una contribució de Dolors Codina Reina.

• El dia 3 de març es presentà a la Casa de la Vila de Vila-seca el llibre **La vil·la romana del Mas d'en Gras (Vila-seca, Tarragonès)** de Ramon Jàrraga i Eduard Sánchez. David Olivares és l'autor dels dibuixos. Es tracta del número 3 de la col·lecció *Hic et Nunc* de l'ICAC.

• Ha estat publicat al DOGC l'anunci de la convocatòria de concurs públic d'adjudicació de diversos **programes de recerca de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya**. El termini de presentació de les propostes finalitza el **20 de març de 2009**, a

les 12 hores. Per a qualsevol dubte o aclariment referent a qüestions de caire administratiu us heu de dirigir al **Servei de Contractació i Subvencions** del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, ubicat a la tercera planta del Palau Marc, a la Rambla Santa Mònica núm. 8 de Barcelona. El telèfon és: 933 162 721, ext. 8689.

• Al DOGC núm. 5323 - 20/02/2009 ACORD GOV/18/2009, de 10 de febrer, pel qual es declara Bé Cultural d'Interès Nacional, en la categoria de zona arqueològica, el jaciment del **Molí d'Espigol** (Tornabous, L'Urgell).

Llibres

• **Boletín Informativo** n° 119-120 i 121-122, Instituto de Estudios Borjanos, Borja, 2008.

• **Informatiu Museus**, n° 80, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2008, 28 pàgs.

• **Full informatiu Grup Tècnic Conservadors i Restauradors**, núm. 61, octubre 2008, 19 pàgs.

• **Hispania Romana, Actas do IV Congresso de Arqueologia Peninsular**, Promontoria Monogràfica 10, Faro, 2008, 398 pàgs.

• GRAELLS i FABREGAT, R., **La necròpolis protohistòrica de Milmanda**, *Hic et nunc*; 5, ICAC, Tarragona, 2008, 167 pàgs.

• REMOLÀ, J.A (coord.) **Territori de Tarraco: vil·les romanes del Camp de Tarragona**. *Forum* 13. Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, 2007, 204 pàgs.

FE D'ERRADES

A l'avís corresponent al Full d'Informació del més de febrer varem posar: "és imprescindible la presentació del carnet 2008 en totes les activitats..." quan hauria d'haver dit "és imprescindible la presentació del carnet 2009 en totes les activitats..."

L'Arqueologia de Lleida perd el seu referent

Lluís Díez-Coronel Montull, nascut a Montsó el 12 de febrer de 1912, ha mort el passat 2 de gener a Lleida, ciutat on ha viscut des de petit. La seva professió d'advocat la va exercir, un cop acabada la Guerra Civil, en el Departament Legal de FECSA fins a la seva jubilació l'any 1977. L'estima per les coses de Lleida solament era superada per la seva passió per les coses de l'arqueologia en particular i del patrimoni en general. La seva dedicació el va portar a desenvolupar una transcendental i generosa tasca de recerca, de protecció i de divulgació per tot el territori lleidatà, en col·laboració molts cops amb un altre pioner de l'arqueologia de ponent, com és Rodrigo Pita Mercé.

L'any 2008 s'han complert cinquanta anys de la difícil intervenció d'urgència al jaciment de la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Térmens) que significà l'inici decidit de la seva llarga trajectòria científica, especialment en uns anys difícils, però que a través de la seva vinculació amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs va aconseguir el recolzament formal del que llavors podia gaudir. Precisament el seu nomenament com a Conseller de Número, el 8 de gener de 1962, li permeté ser el director del Museu Arqueològic fins al seu desmantellament l'any 1987 i portar a terme una extraordinària tasca d'investigació. A part de diversos estudis publicats a la revista *Ilerda* o a les Actes dels Congressos Nacionals d'Arqueologia, podem citar les intervencions arqueològiques següents: els Morulls (Gerb) -1961-; Roques de Sant Formatge (Seròs) -1962, 1963, 1964-; la Paeria de Lleida -1962, 1976-; el Romeral (Albesa)-1965,1966,1968-; la Colomina (Gerb) -1965-; Genó (Aitona) -1966-; Masada de Ratón-1964,1966- i Pilaret de Santa Quitèria -1967-, a Fraga; Castell Formós (Balaguer)-1967-; Hostal Nou (Balaguer)-1968-; el Bovalar (Seròs) -1969-; Mig Aran (Vielha) -1969-. La major part d'aquests jaciments han esdevingut referents obligats de l'arqueologia ponentina. Encara que s'especialitzés en l'arqueologia de Lleida, això no el va mantenir aïllat de la resta del món i la seva habitual assistència als Cursos Internacionals d'Empúries o als diversos Congressos d'Arqueologia són una bona prova, a més de la seva preocupació per estar en contacte amb els millors especialistes del moment. A partir de 1971 endegà

una il·lusionada col·laboració amb el recuperat Estudi General de Lleida i en especial amb el seu primer professor de Prehistòria, el malaguanyat José Luis Maya González, intervenint a Pedrós (Seròs) -1973, 1974- i recolzant l'endegament de la nova etapa del singular poblat de Genó (Aitona)-1976-. A partir de llavors va apostar clarament pel relleu generacional (Gebut (Soses) -1978-) i per la professionalització de la tasca arqueològica en el si de l'IEI, promovent la creació d'una primera plaça d'arqueòleg que vaig tenir la sort d'ocupar l'any 1981.

Els seus treballs mostren el seu caràcter pioner, per exemple, amb la identificació de les necròpolis tumularies d'incineració característiques de la vall del Segre, l'inici de treballs d'arqueologia urbana en el subsòl de la Paeria de Lleida i especialment l'atenció per l'arqueologia andalusina, en gran mesura desconeguda i infravalorada en el seu temps. La seva obra científica va ser rematada sobretot amb l'estudi de diversos abrics amb art rupestre, sempre acompanyat del seu gran col·laborador Enric Carrera, amb un rigor del que les més modernes revisions han aportat poques novetats a les seves observacions. D'entre els jaciments pintats, a més de les seves aportacions a l'emblemàtica Roca dels Moros (el Cogul), va donar a conèixer la meitat dels que actualment formen part del Patrimoni Mundial de les Terres de Lleida: Roc de Rumbau o dels Moros (Peramola), la Peixera (Alfés), la cova dels Vilassos (Os de Balaguer), Antona (Artesa de Segre), les Aparets (Alòs de Balaguer), el Cogulló (Vilanova de Meià) i la cova del Tabac (Camarasa). Tanmateix també dedicà la seva atenció a les manifestacions gravades sobre la pedra, com el Bovalar (Seròs), la Font del Ruc (Peramola), la Vall dels Pous (Guimerà), la Socarrada (Maials), la Roca de les Bruixes (Ordino, Andorra) o el Mas de n'Olives (Torreblanca, Ponts). Aquestes aparentment "obres menors" veieren el seu reconeixement en el Congrés Internacional realitzat a Lleida l'any 1992, organitzat per l'IEI, en el curs del qual es va retre a més el merescut homenatge a l'estimada figura de Lluís Díez-Coronel. En aquesta reunió es confirmà que el coneixement de l'arqueologia del nostre país hauria estat força diferent sense la seva valuosa dedicació.

No puc deixar de compararlo amb el recordat Josep Barberà. Tots dos han estat uns homenots que han ajudat a fer una mica millor el nostre benvolgut país. Tots aquells que hem tingut l'oportunitat de conèixer a Díez-Coronel podem igualment testimoniar la seva entranyable bonhomia en el tracte, la seva meticulositat per la feina i la seva curiositat per allò que l'envoltava, especialment les coses del patrimoni lleidatà. *In memoriam.*

Joan-Ramon González Pérez

A l'Hostal Nou (Balaguer), 1968.
Foto: Llegat Díez-Coronel-IEI